

Filistinli Çocukların Eğitim Haklarının Sistematik İhlali: Askerî Müdahaleler, Yerleşim Politikaları ve Eğitim Altyapısının Tahribatı

Mehmet KART
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
mehmet.kart@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1790-1270

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.1576081

Geliş Tarihi: 30.10.2024

Revize Tarihi: 18.12.2024

Kabul Tarihi:06.01.2025

Atf Bilgisi

Kart, M. (2025). Filistinli çocukların eğitim haklarının sistematik ihlali: Askerî müdahaleler, yerleşim politikaları ve eğitim altyapısının tahribatı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(Özel Sayı), 87-105.

ÖZ

Bu çalışma, İsrail'in askerî müdahaleleri, yerleşim politikaları ve eğitim altyapısının tahribatının Filistinli çocukların eğitim haklarına sistematik olarak verdiği zararı kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Betimsel araştırma tasarımı benimsenerek ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışma, uluslararası raporlar, literatür taramaları ve ikincil veri analizlerine dayanmaktadır. Araştırmanın bulguları, Gazze ve Batı Şeria'daki çocukların eğitime erişimlerinde hem fiziksel hem de psikososyal engellerle karşılaştığını göstermektedir. Filistin genelinde 782.000'den fazla öğrencinin eğitime erişimden mahrum kaldığı ve Gazze'de 45.000'den fazla birinci sınıf öğrencisinin eğitim yılına başlamadığı saptanmıştır. Ayrıca, 2023-2024 askerî müdahaleleri sonucunda Gazze'de 180'den fazla okulun tamamen yıkıldığı, eğitim altyapısının %60'ının kullanılamaz hâle geldiği, bunun da öğrencilerin akademik başarılarını ve sosyo-ekonomik gelişimlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bir milyondan fazla çocuğun savaş travmaları, depresyon ve sosyal izolasyon gibi ciddi psikososyal sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, çocukların eğitime tam katılım sağlayabilmeleri için yalnızca fiziksel altyapının onarımının yeterli olmadığını, ayrıca kapsamlı psikososyal destek programlarının da devreye alınması gerektiğini göstermektedir. Araştırma, uluslararası müdahalelerin çoğunlukla kısa vadeli çözümler sunduğunu ve kalıcı etki yaratmada yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Eğitim altyapısının sürdürülebilir bir şekilde yeniden yapılandırılması ve psikososyal destek mekanizmalarının uzun vadeli olarak entegre edilmesi, Filistinli çocukların eğitim süreçlerine başarılı bir şekilde dâhil olmaları açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, eğitim hakkı ihlallerinin yalnızca fiziksel altyapıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda çocukların psikososyal iyilik hâlleri ve eğitim süreçlerine entegrasyonlarının önemli olduğunu göstermektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, eğitimin hem fiziksel hem de psikososyal boyutlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve uzun vadeli çözüm stratejileri geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Askerî müdahaleler, eğitim altyapısı, eğitim hakkı, Filistin, psikososyal destek.

Systematic Violation of Palestinian Children's Right to Education: Military Interventions, Settlement Policies, and the Destruction of Educational Infrastructure

ABSTRACT

This study comprehensively examines the systematic impact of Israel's military interventions, settlement policies, and destruction of educational infrastructure on the right to education of Palestinian children. Employing a descriptive research design and qualitative research methods, the study is based on international reports, literature reviews, and secondary data analyses. The findings reveal that children in Gaza and the West Bank face both physical and psychosocial barriers to accessing education. It was found that over 782,000 students across Palestine are deprived of educational access, while more than 45,000 first-grade students in Gaza were unable to start the school year. Additionally, during the 2023-2024 military interventions, over 180 schools in Gaza were completely destroyed, and 60% of the educational infrastructure became unusable, adversely affecting students' academic performance and socio-economic development in the long term. More than one million children were found to be experiencing serious psychosocial issues such as war-related trauma, depression, and social isolation. These findings indicate that merely repairing physical infrastructure is insufficient to ensure full participation in education; comprehensive psychosocial support programs are also necessary. The study demonstrates that international interventions predominantly provide short-term solutions and fall short of achieving lasting impact. Sustainable reconstruction of educational infrastructure and the long-term integration of psychosocial support mechanisms are crucial for the successful inclusion of Palestinian children in the educational process. This study contributes to the existing literature by highlighting that violations of the right to education are not limited to physical infrastructure but also encompass children's psychosocial well-being and integration into educational processes. Future research should consider both the physical and psychosocial dimensions of education and develop long-term solution strategies with a holistic approach.

Keywords: Educational infrastructure, military interventions, Palestine, psychosocial support, right to education.

Giriş

Eğitim, bireyin gelişimi, toplumların kalkınması ve sürdürülebilir barışın inşası için kritik öneme sahip temel bir insan hakkıdır. Bu hak, 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesi ve 1989 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. maddesi ile güvence altına alınmaktadır (Birleşmiş Milletler [BM], 1948; Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği [OHCHR], 1989). Ancak, dünya genelinde milyonlarca çocuk bu temel haktan yoksun kalmaktadır. Filistinli çocuklar, İsrail-Filistin çatışmaları, yerleşim politikaları ve askerî müdahaleler nedeniyle eğitim haklarına erişimde ciddi engellerle karşılaşmaktadır (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2021; Bosqui vd., 2024; Human Rights Watch, 2024). Bu durum, yalnızca çocukların bireysel gelişimlerini olumsuz etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda toplumsal barışın ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasını da tehdit etmektedir. Filistinli çocukların eğitim haklarına yönelik ihlallerin en somut sonuçlarından biri, İsrail'in askerî operasyonlarının eğitime erişimi ciddi şekilde kısıtlamasıdır. Özellikle Gazze ve Batı Şeria'da yaşayan çocuklar, bu saldırıların doğrudan etkilerini yoğun bir şekilde hissetmektedir. Okulların yıkılması, sınıfların tahrip edilmesi ve öğretmenlerin görev yapamaması gibi sorunlar, eğitime erişimi kesintiye uğratmakta ve çocukların akademik gelişimlerini ciddi şekilde engellemektedir (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2021; Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi [OCHA], 2023; Faculty of Education, University of Cambridge, Centre for Lebanese Studies [UCCLS]-United Nations Relief and Works Agency [UNRWA], 2024a; Save the Children, 2024a). Bu sistematik ve uzun vadeli yıkım, fiziksel altyapının zarar görmesinin ötesine geçerek bireylerin psikososyal gelişimini ve toplumun sosyal dokusunu derinden etkilemektedir. Aynı zamanda, Filistin'in kalkınma çabalarını ciddi şekilde sekteye uğratmaktadır (Amnesty International, 2024; UNICEF, 2024a). Mevcut çatışma ortamının yanı sıra, tarih boyunca dış müdahaleler ve çatışmalar, Filistin eğitim sistemini istikrarsız bir yapıya dönüştürmektedir. Bu durumun, yıkıcı sonuçların artmasında önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Tarihsel bağlamda, Filistin eğitim sistemi, dış müdahaleler ve çatışmaların etkisiyle sürekli olarak kesintiye uğramış ve istikrarsız bir yapı hâline gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ve İngiliz Mandası dönemlerinde temelleri atılan yapı, 1948'de İsrail Devleti'nin kurulmasıyla başlayan çatışmalar sonucunda ciddi zarar görmüştür (Alzaroo ve Hunt, 2003). Günümüzde Filistin Eğitim ve Yükseköğretim Bakanlığı tarafından yönetilen sistem, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere dört temel aşamadan oluşmaktadır (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [UNESCO], 2014). Zorunlu eğitim süresi 10 yıl olarak belirlenmiş olup, 6-15 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. İlköğretim, birinci kademe (1-4. sınıflar) ve ikinci kademe (5-10. sınıflar) olmak üzere ikiye ayrılırken, ortaöğretim akademik ve mesleki olarak iki dala ayrılmakta ve yükseköğretime geçiş için bir temel oluşturmaktadır (UNICEF, 2018). Eğitim dili Arapça olmakla birlikte, İngilizce ikinci dil olarak öğretilmektedir. Ancak, bu sistem kronik altyapı eksiklikleri, yetersiz kaynaklar ve süregelen çatışmalar nedeniyle ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar, eğitimin kalitesini düşürmekte ve Filistinli çocukların gelecekteki fırsatlarını sınırlamaktadır (Save the Children, 2022; UNRWA, 2024a).

Filistin eğitim sistemi, İsrail'in askerî müdahaleleri ve yerleşim politikaları nedeniyle tarih boyunca sistematik bir şekilde tahrip edilmiştir. 1948'de İsrail Devleti'nin kurulması ve Arap-İsrail Savaşı ile başlayan saldırılar, yaklaşık 750.000 Filistinlinin yerinden edilmesine ve mülteci durumuna düşmesine yol açmıştır (UNRWA, 2020). 1967'deki Altı Gün Savaşı sonrasında İsrail, Batı Şeria, Gazze Şeridi, Golan Tepeleri ve Doğu Kudüs'ü işgal etmiş (Shlaim, 2014) ve bu topraklardaki kontrolünü sistematik yerleşim politikalarıyla pekiştirmiştir (B'Tselem, 2019). 2000 yılında başlayan İkinci İntifada ile çatışmalar daha da şiddetlenmiş; Gazze'ye yönelik abluka ve yerleşim genişletme politikaları, Filistin halkının yaşam koşulları ve eğitim sistemini derinden etkilemiştir (Finkelstein, 2018). 2014'teki "Koruyucu Hat" operasyonu sırasında, BM verilerine göre 2.251 Filistinli hayatını kaybetmiş ve büyük bir altyapı tahribatı yaşanmıştır (OCHA, 2015). Son yıllarda ise bu yıkım daha da

derinleşmiştir. Ekim 2023'te başlayan ve 2024 yılında devam eden saldırılar, eğitim altyapısına ciddi zarar vermiştir. UNICEF (2024a) raporlarına göre, Gazze'deki okulların %80'i hasar görmüş veya tamamen yıkılmıştır. Save the Children (2024a) verileri, 500.000'den fazla çocuğun eğitim hakkından mahrum kaldığını ortaya koymaktadır. ReliefWeb (2024), bu yıkımın son 75 yılın en büyük eğitim krizini oluşturduğunu belirtmektedir. BM ve UNICEF raporlarına göre 180'den fazla okul tamamen yıkılmış, 782.000'den fazla öğrenci eğitim faaliyetlerinden uzak kalmıştır (Inter-Agency Network for Education in Emergencies [INEE], 2024; OCHA, 2024; UNICEF, 2024a). Eğitim altyapısının ciddi şekilde zarar görmesi, yalnızca fiziksel bir yıkıma yol açmakla sınırlı kalmayıp, çocukların psikososyal sağlığı üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Bu durum, Filistin toplumunun uzun vadeli barış ve kalkınma çabalarını da ciddi şekilde tehdit etmektedir (Amnesty International, 2024; BM, 2024a).

Bu etkiler, özellikle Filistinli çocukların psikososyal gelişiminde kendini göstermektedir. Savaş travmaları, depresyon, öğrenme güçlükleri ve sosyal izolasyon gibi sorunlar, çocukların eğitim süreçlerinden uzaklaşmasına ve topluma entegre olamamasına neden olmaktadır (Al Baraouani vd., 2020; UNICEF, 2024b). Çeşitli çalışmalar, savaşın psikolojik etkilerinin çocukların akademik başarılarını zayıflattığını ve toplumsal uyumlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Qouta vd., 2001; Thabet, 2020; UNICEF, 2024b; Veronese vd., 2021; Vostanis, 2003). Özellikle Gazze'de yaşanan yoğun savaş travmaları, çocukların eğitimde geri kalmasına ve uzun vadede toplumsal barışın inşasını zorlaştırmasına yol açmaktadır (Bosqui vd., 2024; UNESCO, 2024). Bu etkilerin yanı sıra, uluslararası hukukun eğitime erişim hakkını koruma konusundaki yetersizlikleri, Filistinli çocukların eğitim sistemine yönelik ihlallerin sistematik doğasını anlamak açısından önemli bir bağlam sunmaktadır. İsrail'in yerleşim politikaları ve askerî müdahalelerinin eğitim hakkına yönelik ihlalleri nasıl sistematik bir şekilde gerçekleştiği ve uluslararası toplumun bu ihlallere nasıl yanıt verdiği, bu çalışmada ele alınan temel konulardır. Mevcut uluslararası hukuki mekanizmaların bu ihlalleri engelleme konusundaki yetersizliği, eğitim hakkının küresel bir insan hakları sorunu olarak ele alınmasını daha da zorlaştırmaktadır. Bu durum, Filistin'de eğitimin korunmasına yönelik daha etkili ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, Filistin'de eğitim hakkı ihlallerine ilişkin araştırmaların büyük çoğunluğunun çocukların eğitime erişim sorunlarına, savaş travmalarına ve sosyal uyum eksikliklerine odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmalar, savaşın yol açtığı travmaların çocukların eğitim süreçlerinden uzaklaşmasına neden olduğunu ve bu durumun uzun vadede toplumsal gelişim üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Al Baraouani vd., 2020; Bosqui vd., 2024; Thabet, 2020; Veronese vd., 2021). Ancak bu çalışmanın farklılaştığı nokta, yalnızca travmatik etkileri değil, aynı zamanda eğitime erişimin fiziksel ve psikososyal engellerle nasıl kesintiye uğradığını ve İsrail'in yerleşim politikalarının eğitim üzerindeki uzun vadeli etkilerini de ele almasıdır. Bu doğrultuda, çalışmanın literatüre iki ana katkı sunması beklenmektedir: Birincisi, eğitim hakkı ihlallerinin yalnızca savaş travmalarıyla sınırlı olmadığı, aynı zamanda yerleşim politikalarının da sistematik bir ihlal oluşturduğu gerçeğini vurgulamaktır. İkincisi ise, uluslararası hukukun bu ihlallere karşı yetersiz tepkilerinin, eğitim hakkı ihlallerinin sürdürülmesine nasıl olanak sağladığını ortaya koyan özgün bir perspektif sunmaktır. Literatürde bu konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunması, bu araştırmanın eğitime erişim bağlamında uluslararası insan hakları tartışmalarına önemli bir katkı sağlama potansiyelini artırdığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın temel sorusu şu şekilde belirlenmiştir: "*İsrail'in askerî müdahaleleri ve yerleşim politikaları, Filistinli çocukların eğitim haklarını nasıl sistematik olarak ihlal etmektedir?*". Bu ana soruya dayalı olarak aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. İsrail'in askerî müdahaleleri ve yerleşim politikaları, Filistinli çocukların eğitim haklarını nasıl etkilemektedir?
2. Eğitim altyapısının tahribatı, Filistinli çocukların eğitime erişimini ve eğitim kalitesini nasıl etkilemektedir?
3. Süregelen çatışma ortamı, Filistinli çocukların psikososyal gelişimini ve eğitim performansını nasıl etkilemektedir?

4. Uluslararası hukuk ve insan hakları bağlamında, Filistinli çocukların eğitim hakkı ihlalleri nasıl değerlendirilebilir?

Yöntem

Bu çalışma, İsrail'in askerî müdahaleleri ve yerleşim politikaları nedeniyle Filistinli çocukların eğitim haklarının sistematik olarak ihlal edilmesini inceleyen nitel bir araştırmadır. Araştırmanın temel amacı, bu ihlallerin Filistin'deki eğitim altyapısına olan fiziksel etkilerini ve çocukların psikososyal gelişimleri üzerindeki uzun vadeli sonuçlarını kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Çalışma, yorumlayıcı paradigma çerçevesinde tasarlanmıştır. Bu paradigma, sosyal gerçekliğin öznel ve çok boyutlu doğasını kabul ederek, dokümanlar üzerinden olguları bağlamsal olarak anlamaya odaklanmaktadır (Merriam ve Tisdell, 2016). Yorumlayıcı yaklaşım, eğitim hakkı ihlallerinin sosyal, politik ve kültürel bağlamlarını derinlemesine anlamak için uygun bir çerçeve sunmakta olup, etkilenen grupların deneyimlerini tarihsel ve toplumsal bağlamda değerlendirmeye olanak tanımaktadır (Creswell ve Poth, 2023). Bu doğrultuda, yorumlayıcı paradigmanın tercih edilmesinin temel nedeni, Filistin'deki eğitim hakkı ihlallerinin karmaşık doğasını ve çok boyutlu etkilerini bütüncül bir perspektifle ele almanın gerekli olduğunun düşünülmesidir.

Araştırma Tasarımı

Bu araştırmada betimsel araştırma tasarımı tercih edilmiştir. Betimsel tasarım, doküman incelemesi yoluyla karmaşık sosyo-politik süreçlerin sistematik bir şekilde analiz edilmesine ve olguların daha derinlemesine anlaşılmasına olanak tanımaktadır (Yin, 2018). Bu tasarımın, özellikle çatışma bölgelerindeki eğitim hakkı ihlallerinin dokümantasyonu ve analizi için uygun bir çerçeve sunduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, betimsel tasarımın tercih edilme sebepleri şunlardır (Cohen vd., 2018):

- Mevcut dokümanlar üzerinden sistematik bir analiz yapma imkânı sunması
- Çok boyutlu ve dinamik süreçleri bütüncül bir yaklaşımla ele alabilmesi
- Farklı kaynaklardan elde edilen verilerin entegre edilebilmesi
- İhlallerin tarihsel süreç içerisindeki gelişimini inceleme olanağı sağlaması

Veri Toplama Süreci ve Kaynak Seçimi

Bu çalışmanın veri toplama sürecinde, Filistinli çocukların eğitim haklarına yönelik ihlallerin kapsamlı bir şekilde anlaşılabilmesi amacıyla sistematik doküman analizi stratejisi benimsenmiştir. Bu strateji, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan ve mevcut dokümanlardan derinlemesine veri toplamasını sağlayan bir yaklaşımdır (Creswell ve Poth, 2023; Merriam ve Tisdell, 2016). Bu doğrultuda, araştırmanın veri toplama süreci aşağıdaki iki temel kategori çerçevesinde ele alınmıştır:

- *Uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin raporlarının incelenmesi*: BM, UNESCO, UNICEF, UNRWA, World Health Organization (WHO), Save the Children ve Global Coalition to Protect Education from Attack (GCPEA) gibi kuruluşların yayımladığı eğitim ve insan hakları raporları detaylı bir şekilde incelenmiş ve analiz edilmiştir.
- *Hakemli Akademik Çalışmaların Değerlendirilmesi*: Filistin'deki eğitim hakkı ihlalleri ve savaş travmalarına yönelik saha çalışmalarına dayalı akademik araştırmalar analiz edilmiştir.

Araştırmanın veri kaynakları, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup, kaynak seçiminde şu kriterler dikkate alınmıştır:

- 2014-2024 yılları arasında yayımlanmış olması,
- Hakemli akademik dergiler, tanınmış uluslararası kuruluşlar veya saygın sivil toplum örgütleri tarafından yayımlanmış olması,
- Filistinli çocukların eğitim haklarına odaklanması veya bu konuyu önemli ölçüde ele alması,
- Türkçe veya İngilizce dillerinde yayımlanmış olması,

Bu çalışmada, bulguların temelini oluşturan ve doğrudan veri setini sağlayan raporlar ile kaynaklar Tablo 1’de sunulmuştur. Söz konusu tablo, yalnızca bulguların oluşturulmasında yararlanılan spesifik kaynakları içermektedir. Araştırma sürecinde ise kapsamlı bir literatür taraması yapılmış; giriş, tartışma ve sonuç bölümlerinde bağlamsal çerçeve oluşturmak ve çalışmayı desteklemek amacıyla ek raporlar ile akademik çalışmalar incelenmiştir. Ancak bu tür destekleyici kaynaklar, doğrudan veri analizi sürecine dahil edilmediği için tabloda yer almamıştır.

Tablo 1
İncelenen Raporlar ve Kaynaklar

Kuruluş/Yazar	Rapor/Çalışma Başlığı	Tarih
Amnesty International	<i>Israel’s deliberate and systematic destruction of Palestinian education in Gaza</i>	2024
BM	<i>Gaza casualties info-graphic 18 March 2024-final</i>	18 Mart 2024
	<i>UN agencies: End to conflict is imperative for a return to learning in Palestine</i>	24 Ocak 2024
Cano Diaz, S.	<i>The road to resilience: Challenges, vulnerabilities and risks in the protection and empowerment of Palestinian refugee children</i>	2017
GCPEA	<i>Measuring the impact of attacks on education in Palestine</i>	2022
INEE	<i>An unprecedented education crisis in the West Bank: Impact of violence on Palestinian students</i>	2024
OCHA	<i>Hostilities in the Gaza Strip and Israel: Reported humanitarian impact</i>	8 Mayıs 2024
OHCHR	<i>UN experts deeply concerned over scholasticide in Gaza</i>	Nisan 2024
Save the Children	<i>Education under attack in Gaza: Nearly 90 school buildings damaged or destroyed</i>	2024a
	<i>War in Gaza one-year impact report</i>	2024b
Spitka, T.	<i>Children as victims and activists in the Israeli/Palestinian conflict</i>	2023
UCCLS-UNRWA	<i>Palestinian education under attack in Gaza: Restoration, recovery, rights and responsibilities</i>	2024
	<i>Education under attack: Photo essay</i>	2024a
UNRWA	<i>Emergency Appeal: Occupied Palestinian Territory</i>	Ocak 2014
	<i>Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS) in Gaza: Analysis after 300 Days of War</i>	Ağustos 2024
	<i>45,000 first graders unable to start new school year in Gaza Strip</i>	9 Eylül 2024
UNICEF	<i>State of Palestine: Humanitarian situation report no. 30</i>	31 Ağustos 2024
	<i>UNICEF in the State of Palestine: Escalation humanitarian situation report no. 12</i>	Ekim 2023
WHO	<i>Health and Hygiene Report for Children in Conflict Areas</i>	2024

Veri Analizi

Bu araştırmada toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Bu yöntem, önceden belirlenen temalar doğrultusunda verilerin derinlemesine incelenmesine olanak tanımaktadır (Creswell ve Poth, 2023; Merriam ve Tisdell, 2016). Analiz sürecinde MaxQDA yazılımı kullanılmış, bu da verilerin organize edilmesini ve kodlamaların daha etkin bir şekilde yapılmasını sağlamıştır. Verilerin analizi sırasında aşağıdaki ana temalar çerçevesinde kodlamalar yapılmıştır:

- Eğitim Altyapısının Tahribi
- Psikososyal Etkiler
- Uluslararası Hukuk ve İnsan Hakları

Veri analiz süreci, Braun ve Clarke’ın (2006) tematik analiz adımları takip edilerek gerçekleştirilmiştir: *veriye aşinalık kazanma, ilk kodlamaların yapılması, temaların belirlenmesi, temaların gözden geçirilmesi ve temaların tanımlanması*. Yürütülen bu süreç sayesinde veriler derinlemesine analiz edilmiş ve ihlallerin çok boyutlu etkileri daha iyi anlaşılmıştır.

Güvenilirlik ve Geçerlilik Stratejileri

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla, kodlama sürecinde araştırma ekibinde yer almayan, ancak uluslararası hakemli dergilerde nitel yöntemlerle gerçekleştirilmiş çalışmaları bulunan bağımsız bir araştırmacıdan destek alınmıştır. Bu sayede, kodlamalar iki farklı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve sonuçlar karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır. Geçerliliği artırmak için ise veri üçgenlemesi yöntemi kullanılmış, farklı kaynaklardan elde edilen veriler karşılaştırılarak analiz edilmiştir (Creswell ve Poth, 2023). MaxQDA yazılımının kullanılması, büyük miktardaki verilerin sistematik olarak analiz edilmesine katkıda bulunmuş ve araştırmanın tematik analizini daha sağlam ve güvenilir hâle getirmiştir. Kodlamaların organize edilmesi ve temalar doğrultusunda ayrıntılı bir analiz yapılması sayesinde, Filistinli çocukların eğitim hakkı ihlallerinin hem fiziksel hem de psikososyal boyutları detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Ayrıca, denetim izi yöntemi uygulanarak tüm analiz süreci sistematik bir şekilde kayıt altına alınmış ve gerektiğinde yeniden incelenebilir bir yapı oluşturulmuştur. Bu yöntemler, araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırırken, analiz sürecinin şeffaf ve tekrarlanabilir olmasını sağlamıştır.

Araştırma Etiği ve Sınırlılıkları

Bu araştırmada birincil veri kullanılmadığı ve yalnızca kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler temel alındığı için etik kurul onayına gerek duyulmamaktadır. Kamuya açık uluslararası raporlar ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Toplanan veriler, güvenli bir dijital ortam olan Google Drive'da saklanmakta ve yalnızca araştırma ekibi tarafından erişilebilmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları arasında, birincil veri toplama imkânının olmaması yer almaktadır. Çatışma bölgelerinde veri toplamanın zorlukları göz önüne alındığında, bu araştırma ikincil veri analizine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, doküman incelemesi ile gerçekleştirilen bu çalışmanın diğer sınırlılıkları ise şunlardır:

- *Verilerin Güncelliği:* Kullanılan verilerin büyük bir kısmı geçmiş yıllara dayanan raporlardan elde edilmiştir. Filistin'deki dinamik ve değişken çatışma ortamı nedeniyle bu veriler hızlıca güncelliğini yitirebilir ve mevcut durumu tam olarak yansıtmayabilir.
- *Kaynakların Sınırlılığı:* Araştırma yalnızca kamuya açık kaynaklarla sınırlı kalmıştır. Bazı önemli raporlar ve veriler kamuya erişime açık olmayabilir, bu da araştırmanın kapsamını daraltabilir.
- *Verilerin Taraflılığı:* Uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından yayımlanan raporlar, belirli bakış açılarına veya politikalara dayalı olabilir. Bu nedenle, kullanılan kaynakların taraflı olma riski mevcuttur.
- *Bağlamın Eksikliği:* Dokümanlardaki veriler, olayların sosyal, kültürel ve yerel bağlamlarını tam anlamıyla yansıtmayabilir. Özellikle saha çalışması yapılmadığı için, yerel halkın bireysel deneyimleri derinlemesine incelenememiştir.

Bu sınırlılıklar, çalışmanın sonuçlarının genel geçerliliği ve derinliği üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Ancak, araştırmanın odaklandığı sorunları anlamada mevcut verilerin önemli bir katkı sağladığı da göz ardı edilmemelidir.

Araştırmanın Güçlü Yönleri

Bu araştırma, Filistinli çocukların eğitim hakkı ihlallerini hem fiziksel hem de psikososyal boyutlarıyla geniş bir perspektiften ele almaktadır. Uluslararası raporlar ve ikincil verilerin kullanılması, farklı kaynaklardan toplanan bilgilerin karşılaştırılmasına olanak tanıyarak çalışmanın güvenilirliğini artırmıştır. Birincil veri toplamanın zorlukları göz önüne alındığında, bu yaklaşım veriye hızlı ve kolay erişim sağlayarak zaman ve maliyet açısından önemli avantajlar sunmuştur. Ayrıca, doküman incelemesi yöntemi, çatışma bölgelerine fiziksel erişim gerektirmeden kapsamlı bir analiz yapılabilmesine olanak tanımıştır. Çeşitli uluslararası kaynakların kullanımı, araştırmaya çok yönlü bir bakış açısı katarken, MaxQDA yazılımının kullanılması, verilerin sistematik bir şekilde analiz edilmesine katkı sağlamıştır. Bu sayede hem güvenilir hem de derinlemesine bir inceleme gerçekleştirilmiş ve Filistinli çocukların eğitim haklarına yönelik ihlallerin farklı boyutları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Filistin'deki eğitim sisteminin çeşitli yönlerden nasıl etkilendiği ve çocukların eğitim haklarının, İsrail'in askerî müdahaleleri, yerleşim politikaları ve altyapı tahribatı nedeniyle nasıl sistematik olarak ihlal edildiği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler dört ana başlık altında analiz edilmiştir: eğitime erişim, altyapı tahribatı, psikososyal etkiler ve uluslararası müdahalelerin sonuçları. Bulgular, ihlallerin boyutlarını gösteren tablolarla desteklenmiş ve ilgili literatür ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, eğitim altyapısının tahrip olması ve bunun çocukların akademik başarıları üzerindeki etkisi, savaşın çocuklar üzerinde bıraktığı uzun vadeli psikososyal sonuçlarla birlikte ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca, uluslararası müdahalelerin bu ihlaller üzerindeki etkileri de analiz edilmiş ve sonuçlar, mevcut literatürle karşılaştırılarak kapsamlı bir değerlendirme sunulmuştur.

Eğitim Altyapısının Tahribi

Filistin'de, özellikle Gazze ve Batı Şeria'daki eğitim altyapısı, İsrail'in askerî müdahaleleri sonucunda ciddi hasar görmüştür. 2023-2024 dönemindeki İsrail saldırıları sırasında birçok okul ve eğitim kurumu tamamen yıkılmış ya da kullanılamaz hâle gelmiştir. Bu durum, eğitim sisteminde büyük aksamalara yol açmış ve yüz binlerce öğrenci eğitime erişimden mahrum kalmıştır. BM ve Save the Children, UCCLS-UNRWA (2024) gibi kuruluşların raporlarına göre, yalnızca Gazze'de 180'den fazla okul tamamen yıkılmış ve 625 binden fazla öğrenci eğitim hizmetlerinden yoksun kalmıştır. Yıkılan okullar arasında ilköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki kurumlar yer almakta olup, bu yıkım, uzun vadede ciddi eğitim eksikliklerine neden olmaktadır (Save the Children, 2024a; UNICEF, 2024a).

Tablo 2

Gazze'deki Eğitim Altyapısına Verilen Zararlar

Kategori	Rakamlar	Kaynaklar
Yıkılan Okul Sayısı	180+	(BM, 2024b; Save the Children, 2024a; UCCLS-UNRWA, 2024)
Kullanılamaz Durumdaki Sınıflar (%)	%60	(BM, 2024B; Amnesty International, 2024; OHCHR, 2024; UNRWA, 2024a)
Onarılamayacak Durumdaki Eğitim Tesisleri	45+	(Amnesty International, 2024; Save the Children, 2024a)

Tablo 2'de sunulan veriler, Gazze'deki eğitim altyapısına verilen zararların boyutunu ve bu zararın eğitime erişim üzerindeki olumsuz etkilerini açıkça gözler önüne sermektedir. 2023-2024 yıllarında gerçekleşen askerî operasyonlar sonucunda 180'den fazla okulun tamamen yıkılması, bu okullara devam eden öğrencilerin eğitimden mahrum kalmasına ve bölgedeki eğitim sürdürülebilirliğinin ciddi şekilde tehdit edilmesine yol açmıştır. Bu yıkımlar, eğitim alanındaki erişim kısıtlılığını artırarak öğrencilerde kısa vadeli öğrenme kayıplarına neden olmanın ötesinde, uzun vadeli sosyo-ekonomik kalkınmayı da olumsuz etkilemektedir. Tablo verilerine göre, mevcut sınıfların %60'ının kullanılamaz durumda olması ve onarılamayacak durumda olan 45'ten fazla eğitim tesisinin bulunması, Gazze'deki eğitim altyapısının kalıcı olarak zayıfladığını göstermektedir. Bu kalıcı tahribat, eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasını ve sürdürülebilir eğitim alanlarının oluşturulmasını daha da zorlaştırmaktadır. Veriler, bu altyapı eksikliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediğini göstermekte; eğitime erişim sorunları, Filistinli çocukların eğitim haklarının kısıtlanmasına yol açmaktadır.

Filistinli Öğrencilerin Eğitime Erişim ve Güvenlik Sorunları

Filistinli öğrenciler, özellikle Batı Şeria ve Gazze'de eğitime erişimde ciddi engellerle karşı karşıya kalmaktadır. 2023-2024 yıllarında artan askerî müdahaleler, güvenlik sorunları ve fiziksel engeller, öğrencilerin hareketliliğini ciddi şekilde kısıtlamıştır. Bu engeller, birçok öğrenci için okula düzenli erişimi neredeyse imkânsız hâle getirmiştir. Özellikle Batı Şeria'da yerleşim politikaları,

kontrol noktaları ve duvar inşası gibi fiziksel bariyerler, öğrencilerin eğitime erişiminde büyük zorluklar yaratmaktadır. Gazze’de ise sınır geçişleri, güvenlik kontrolleri ve bölgesel çatışmalar, eğitimin sürekli kesintiye uğramasına neden olmaktadır. Bu durum, eğitim süreçlerinin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir (UNICEF, 2024b).

Tablo 3
Filistinli Öğrencilerin Eğitime Erişim Sorunları

Kategori	Rakamlar	Kaynaklar
Geçici Okul Kapanmaları	%8-%20 oranında okullar geçici olarak kapandı.	(INEE, 2024)
Öldürülen, Yaralanan ve Tutuklanan Öğrenciler	67 öğrenci öldürüldü, 367 öğrenci yaralandı, 159 öğrenci tutuklandı.	(INEE, 2024)
Engeller Nedeniyle Eğitim Alamayan Öğrenci Sayısı	625.000+ öğrenci	(Amnesty International, 2024; UNICEF, 2024a)
Okul Yolunda Güvenlik Sorunu Yaşayan Öğrenciler	350.000+ öğrenci	(OCHA, 2024; UNICEF, 2024b)

Tablo 3’te sunulan veriler, Filistinli öğrencilerin eğitime erişimde karşılaştıkları zorlukların boyutunu net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Batı Şeria’daki okulların %8 ila %20 oranında geçici olarak kapanması, eğitimde ciddi kesintilere yol açmış; öğrencilerin okula düzenli devamını engelleyerek eğitim süreçlerinde sürekliliği bozmuştur. Bu tür kapanmalar, eğitimde yaşanan aksaklıkların önemli bir nedenidir. Ayrıca, 67 öğrencinin öldürülmesi, 367 öğrencinin yaralanması ve 159 öğrencinin tutuklanması, Filistin’deki eğitim ortamının güvensizliğini ve öğrencilerin okula erişim sırasında karşı karşıya kaldıkları tehditleri gözler önüne sermektedir. Bu veriler, eğitim sürecinin yalnızca akademik değil, aynı zamanda güvenlik boyutunda da büyük riskler içerdiğini göstermektedir. Gazze’de 625.000’den fazla öğrencinin güvenlik ve altyapı sorunları nedeniyle eğitimden tamamen mahrum kalması, bölgedeki kriz ortamının öğrencilerin eğitim hakları üzerindeki etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Okul yolunda güvenlik sorunu yaşayan 350.000’den fazla öğrencinin bulunması, eğitim süreçlerine erişimde günlük güvenlik risklerini de beraberinde getirmekte ve bu durum öğrencilerin psikososyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu veriler, Filistinli öğrencilerin eğitim süreçlerinin yalnızca akademik zorluklarla değil, aynı zamanda güvensiz bir ortamda gerçekleşmesiyle de tehdit altında olduğunu göstermekte; Filistin’de eğitim hakkının sürdürülebilir bir şekilde sağlanabilmesi için daha güvenli ve istikrarlı bir ortama ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Psikososyal Destek İhtiyacı Olan Çocuklar

Filistinli çocuklar, savaş ve çatışma ortamında büyümenin ağır psikososyal etkileriyle mücadele etmek zorunda kalmaktadır. İsrail’in askerî müdahaleleri ve yerleşim politikalarının yarattığı travmatik ortam, çocukların psikososyal gelişiminde derin yaralar açmakta, ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Savaş travmaları, depresyon, sosyal izolasyon ve anksiyete gibi sorunlar, çocukların eğitimden uzaklaşmalarına ve topluma entegrasyon süreçlerinde ciddi zorluklar yaşamalarına yol açmaktadır (Al Baraquoni vd., 2020; Veronese vd., 2021).

Tablo 4
Psikososyal Destek İhtiyacı Olan Filistinli Çocuklar

Kategori	Rakamlar	Kaynaklar
Psikososyal Destek Alan Çocuklar	12.610	(Cano Diaz, 2017; UNICEF, 2024a)
Psikiyatrik Tedavi ve Vaka Yönetimi Hizmeti Alan Çocuklar	6.031	(Cano Diaz, 2017; UNICEF, 2024a; UNRWA, 2024b)
Topluluk ve Aile Destek Hizmetlerinden Faydalananlar	449.374	(UNRWA, 2024b)
Zihinsel Sağlık ve Psikososyal Destek İhtiyacı Olan Çocuklar	>1 milyon	(BM, 2024b; OCHA, 2024; Spitka, 2023; UNICEF, 2024a)

Tablo 4'teki veriler, Filistinli çocukların kapsamlı psikososyal destek ihtiyaçlarını net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Çatışmaların yol açtığı travmatik ortam nedeniyle, UNICEF ve UNRWA destekli merkezlerde 12.610 çocuk psikososyal destek almış, 6.031 çocuk ise daha ileri düzeyde psikiyatrik tedavi ve vaka yönetimi hizmetlerinden faydalanmıştır. Bu veriler, psikososyal ve psikiyatrik destek ihtiyacının yaygınlığını açıkça ortaya koymaktadır. Topluluk ve aile destek hizmetlerinden yararlanan 449.374 kişi sayısı, bu ihtiyaçların yalnızca çocuklarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda aileleri ve toplulukları da kapsayan geniş bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu tür destekler, çocukların travmalarla başa çıkabilmesi için aile düzeyinde sağlanan katkıların önemine işaret etmektedir. “Zihinsel sağlık ve psikososyal destek gereksinimi duyan çocuklar” başlığı altında, 1 milyondan fazla çocuğun bu desteğe ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bu durum, Filistinli çocukların çatışma ortamında geniş kapsamlı bir destek ağına ihtiyaç duyduğunu ve psikolojik sağlık sorunlarının yaygın olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, çocukların eğitim, bilişsel gelişim ve topluma uyum süreçlerini doğrudan etkileyen ciddi psikososyal zorluklarla karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Al Baraquoni ve vd. (2020), Diab ve vd. (2023) ile Veronese ve vd. (2021) gibi çalışmalar da benzer şekilde, çatışmaların çocukların gelişim süreçleri üzerinde derin etkiler yarattığını, bu çocukların eğitime devam etme ve toplumla bütünleşme konusunda zorluk yaşadıklarını göstermektedir.

Filistin'de Eğitime Erişimde Uluslararası Müdahalenin Etkileri

Filistin'de eğitim sistemi, uzun yıllardır süregelen çatışmalar ve altyapı yıkımları nedeniyle ciddi zarar görmüştür. Eğitime erişim, özellikle eğitim altyapısının büyük oranda tahrip edilmesi, psikososyal destek ihtiyacı ve fon eksiklikleri gibi nedenlerle büyük ölçüde kısıtlanmaktadır. Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla, BM, UNESCO, UNICEF, UNRWA ve diğer uluslararası kuruluşlar çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler, eğitim altyapısının yeniden inşası, psikososyal destek sağlanması ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi kritik alanlarda faaliyet göstermektedir. Ancak, bu müdahaleler çoğu zaman kısa vadeli çözümler üretmekte ve Filistin'de sürdürülebilir bir eğitim sisteminin kurulmasına tam anlamıyla katkı sağlayamamaktadır. Tablo 4'te, uluslararası kuruluşların Filistin'de eğitime erişim alanında sağladıkları katkılar ve bu katkıların güncel durumu özetlenmiştir.

Tablo 5

Filistin'de Eğitime Erişimde Uluslararası Müdahalenin Etkileri

Kategori	Katkının Kapsamı ve Güncel Durum	Kaynaklar
Eğitim Altyapısının Yeniden İnşası	%84,6 oranında yıkılan eğitim binaları için acil eğitim alanları sağlanmış, ancak kapasite yetersizdir.	(UCCLS-UNRWA, 2024; UNICEF, 2024a)
Psikososyal Destek Projeleri	40.898 çocuk eğlence etkinliklerine, 9.622 kişi danışmanlığa katılmış; 1,3 milyon kişiye destek sağlanmıştır.	(Save the Children, 2024b; UNICEF, 2023)
Finansal Destek ve Uluslararası Fonlar	Eğitim için talep edilen 154,4 milyon doların yalnızca 79,4 milyon doları sağlanmıştır. Çocuk Acil Durum Fonu, işgal altındaki Filistin topraklarına 17,7 milyon dolar, Mısır'a 850.000 dolar, Lübnan'a 1,8 milyon dolar ve yerel ortaklara 2,3 milyon dolar destek sağlamıştır.	(UNICEF, 2023; Save the Children, 2024b)
Öğrencilerin Sağlık ve Hijyen İhtiyaçları	Sağlık kontrolleri ve hijyen desteği sınırlı olup, çocuklar temel sağlık hizmetlerine kısıtlı erişime sahiptir.	(WHO, 2024)

Tablo 5'te sunulan veriler, uluslararası müdahalelerin Filistin'de eğitime erişimde önemli katkılar sağladığını, ancak bu katkıların genellikle kısa vadeli ve sınırlı olduğunu göstermektedir. Yeniden inşa edilen okullar, %84,6 oranında yıkılan eğitim altyapısının yalnızca bir kısmını karşılamakta, çocukların güvenli öğrenim alanlarına erişimi hâlâ kısıtlı kalmaktadır. Psikososyal destek projeleriyle 1,3 milyon kişiye ulaşılmış ve 40.898 çocuk eğlence etkinliklerine, 9.622 kişi danışmanlık hizmetlerine katılmıştır. Ancak, bu projelerin kapsamı ve sürekliliği yeterli düzeyde değildir. Eğitim için sağlanan uluslararası fonların talep edilen miktarın altında kalması, eğitim altyapısının güçlendirilmesi ve uzun vadeli projelerin uygulanmasında ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca, sağlık ve hijyen desteği sınırlı kalmış; çocukların temel sağlık hizmetlerine erişimi tam

anlamıyla sağlanamamıştır. Bu veriler, Filistin'deki eğitim sisteminin iyileştirilmesi için daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli müdahalelere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Filistin'de Eğitim Hakkının Sistematik İhlali (2023-2024)

2023-2024 yıllarında Filistin'de eğitim hakkının sistematik olarak ihlal edildiği, belgeler ve veriler doğrultusunda açıkça ortaya konulmuştur. İsrail'in askerî müdahaleleri, yerleşim politikaları ve eğitim altyapısının hedef alınması, geniş çaplı eğitime erişim hakkı ihlallerine yol açmıştır. Bu süreçte, çocukların eğitime ulaşamaması ve eğitimcilerin güvenlik sorunları, Filistin'deki eğitim sisteminin işleyişini ciddi şekilde aksatmıştır. Bu ihlaller, uluslararası hukuk normlarına aykırı olmasına rağmen, uluslararası müdahaleler bu ihlalleri engellemekte yetersiz kalmış ve sürdürülebilir çözümler sunamamıştır (OHCHR, 2024).

Tablo 6

Filistin'de Eğitim Hakkının Sistematik İhlali (2023-2024)

Kategori	Rakamlar	Kaynaklar
Eğitimi Kesintiye Uğrayan Öğrenci Sayısı (Filistin genelinde)	782.000+	(BM, 2024a; OCHA, 2024; UCCLS-UNRWA, 2024; UNICEF, 2024b)
Eğitime Başlayamayan Birinci Sınıf Öğrencileri (Gazze)	45.000+	(Amnesty International, 2024; OHCHR, 2024; Save the Children, 2024a; UNICEF, 2024b)
Öldürülen ve Yaralanan Eğitimciler	261 öldürülen ve 756 yaralı	(OHCHR, 2024; UNICEF, 2023)

Tablo 6'daki veriler, 2023-2024 yıllarında Filistin'de eğitim hakkının sistematik bir şekilde ihlal edildiğini açıkça gözler önüne sermektedir. Filistin genelinde 782.000'den fazla öğrenci eğitime erişimden mahrum kalmış, bu durum ülke çapında eğitim sisteminin ciddi bir çöküşe doğru ilerlediğini göstermektedir. Gazze'de ise 45.000'den fazla birinci sınıf öğrencisi eğitim yılına hiç başlayamamış, böylece eğitim haklarından tamamen yoksun bırakılmıştır. Bu ihlaller, yalnızca çocukların eğitimden mahrum kalmasına neden olmakla kalmayıp, toplumsal düzeyde uzun vadeli sosyo-ekonomik kalkınmayı da tehdit etmektedir. Ayrıca, eğitim alanındaki güvenlik ihlalleri de son derece endişe vericidir. 261 eğitimci hayatını kaybederken, 756'sı yaralanmış; bu durum, eğitimin sürdürülebilirliği açısından ciddi bir risk oluşturmaktadır (OHCHR, 2024; UNICEF, 2023). Eğitim personeline yönelik bu tehditler, öğretmenlerin güvenli bir ortamda çalışmasını engellemekte ve öğrencilerin eğitim sürekliliğini doğrudan etkilemektedir. Bu tür ihlaller, Filistin'de bir neslin eğitimsiz kalmasına yol açmakta; bireysel ve toplumsal kalkınma süreçlerini aksatmakta ve gelecekteki sosyo-ekonomik fırsatların azalmasına neden olmaktadır. Eğitim hakkının bu şekilde ihlal edilmesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi gibi uluslararası normlara aykırıdır. Mevcut uluslararası müdahaleler, bu ihlalleri önlemek konusunda yetersiz kalmış; daha sürdürülebilir ve kapsamlı çözümler geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymuştur. Sürekli devam eden askerî müdahaleler ve yerleşim politikaları, uluslararası toplumun çabalarını zayıflatmakta ve eğitimin sürdürülebilirliğine ciddi zararlar vermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, İsrail'in askerî müdahaleleri, yerleşim politikaları ve altyapı tahribatı sonucunda Filistinli çocukların eğitim haklarının sistematik olarak ihlal edildiğini kapsamlı bir biçimde incelemektedir. Gazze ve Batı Şeria'da eğitim altyapısının ciddi şekilde tahrip edilmesi, çocukların eğitime erişimini uzun vadede olumsuz etkileyerek, akademik başarılarının düşmesine ve genel eğitim kalitesinin önemli ölçüde gerilemesine neden olmaktadır (Amnesty International, 2024; UNICEF, 2024a). Bu bozulmalar, yalnızca fiziksel altyapı eksiklikleriyle sınırlı kalmayıp, çocukların psikososyal gelişimini de ciddi şekilde zedelemektedir. Öğrenme süreçlerinde ortaya çıkan bu sorunlar, eğitimin sürdürülebilirliğini derinden etkilemektedir. Elde edilen bulgular, eğitimin sürdürülebilirliğinin yalnızca fiziksel erişimle sağlanamayacağını; bunun yanı sıra psikososyal desteğin, çocukların eğitime sürekli katılımını sağlamak ve genel eğitim sistemini güçlendirmek açısından kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tarihsel olarak, Filistin eğitim sisteminin temelleri İngiliz Mandası döneminde atılmış ve bu dönemde sınırlı düzeyde de olsa zorunlu eğitim uygulamaları hayata geçirilmiştir. Ancak, sınıfsal ve bölgesel eşitsizlikler bu uygulamaların geniş kitlelere ulaşmasını engellemiştir (Alzaroo ve Hunt, 2003). Günümüzde Filistin Eğitim ve Yükseköğretim Bakanlığı tarafından yönetilen sistem, zorunlu eğitim süresini 10 yıla (6-15 yaş arası) çıkararak daha kapsayıcı ve sistematik bir yapıya kavuşmuştur (UNESCO, 2014; UNICEF, 2018). Ancak, bu kazanımlar İsrail'in sistematik saldırıları, abluka koşulları ve yerleşim politikaları nedeniyle büyük ölçüde gerilemiştir. Özellikle Gazze ve Batı Şeria'da, 2023-2024 yıllarında yaşanan askerî operasyonlar sırasında okulların %80'inin hasar görmesi veya tamamen yıkılması, eğitimin sürdürülebilirlik hedeflerini neredeyse imkânsız hâle getirmiştir (UNICEF, 2024a). Öğretmenlerin ve öğrencilerin doğrudan hedef alınması, öğretim süreçlerinin durmasına ve çocukların eğitime erişiminin kesintiye uğramasına yol açmaktadır. Bu durum, zorunlu eğitimde sağlanan tarihsel ilerlemelerin, savaş ve yıkımlar nedeniyle sürdürülemez bir hâle geldiğini açıkça göstermektedir.

Eğitim altyapısının tahribi, yalnızca okulların fiziksel varlığını değil, aynı zamanda eğitim kalitesini ve süreçlerini de ciddi şekilde zayıflatmaktadır. Eğitim materyallerine erişimde yaşanan sıkıntılar, teknolojik altyapı eksiklikleri ve öğretmenlerin profesyonel gelişimlerinin kısıtlanması, öğretim süreçlerinin verimliliğini önemli ölçüde azaltmaktadır. Özellikle Batı Şeria ve Gazze'de güvenlik bariyerleri ve kontrol noktaları, öğretmenlerin bölgelere ulaşımını engelleyerek öğretmen-öğrenci etkileşimini kesintiye uğratmaktadır. Bunun sonucunda, öğrencilerin akademik başarıları olumsuz etkilenmekte ve Filistin'in uzun vadeli eğitimli iş gücü gelişimi tehlikeye girmektedir. Abu-Lughod (2016) ve Hazer ve Gredebäck (2023), eğitim sistemine yönelik saldırıların çocukların psikososyal gelişimini de olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. Bu tür saldırılar, savaş travmalarının öğrencilerin akademik performansını zayıflatarak uzun vadede toplumsal kalkınmayı tehdit ettiğini göstermektedir. Al Baraquoni ve arkadaşları (2020) ile Donoghue ve Amerikan Pediatri Akademisi (AAP) Council on Early Childhood (2017), eğitime erişimde karşılaşılan hem fiziksel hem de psikolojik engellerin öğrencilerin gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar, Filistin'deki eğitim sisteminin sürdürülebilirliği açısından ciddi tehlikeler oluşturmakta ve öğrencilerin psikososyal ve akademik gelişimlerini tehdit etmektedir.

Savaşın travmatik etkileri, çocukların psikolojik iyilik hâllerini derinden sarsmaktadır. Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sorunlar, çocukların öğrenme kapasitelerini olumsuz yönde etkileyerek, eğitim süreçlerinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Veronese ve arkadaşları (2021), savaş ortamında yaşayan çocukların sosyal uyum sağlama ve akademik başarı elde etme konusunda büyük engellerle karşılaştıklarını vurgulamaktadır. Psikososyal destek programları ise, savaş travmalarının etkilerini hafifletmek amacıyla eğitim sürecine entegre edilmesi gereken kritik unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar, bir milyondan fazla Filistinli çocuğun savaş travmaları, depresyon ve sosyal izolasyon gibi ciddi psikososyal sorunlar yaşaması nedeniyle yoğun psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır (Al Baraquoni vd., 2020; BM, 2024b; Boothby vd., 2006; OCHA, 2024; UNICEF, 2024a). Bu bulgular ışığında, psikososyal desteğin sadece bireysel iyileşme için değil, aynı zamanda eğitim sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla da öğretim programlarına entegre edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu entegrasyonun hem akademik başarıyı artırmak hem de çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunmak için hayati bir öneme sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, uluslararası müdahalelerin Filistin'deki eğitim sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. BM, UNICEF ve UNRWA gibi kuruluşların yürüttüğü çalışmalar, ağırlıklı olarak sürekliliği olmayan acil durum destekleri sunmakta, ancak uzun vadeli stratejiler geliştirmekte sınırlamalarla karşılaşmaktadır (Save the Children, 2024a; UNICEF, 2024a). World Bank (2020) raporu, Filistin'deki eğitim sisteminin iyileştirilmesi için sürdürülebilir çözümlerin gerekliliğine dikkat çekmekte ve uluslararası fonların daha etkin kullanılmasını önermektedir. Benzer şekilde, Al Baraquoni ve arkadaşları (2020) ile Slone ve Shoshani (2021) çalışmalarında, savaş sonrası travmaların çocukların eğitim süreçlerine yönelik uzun vadeli olumsuz etkilerinin ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, eğitimin sürdürülebilirliğinin sadece fiziksel altyapının

onarımıyla değil, aynı zamanda öğrencilerin psikososyal iyileşme süreçlerinin desteklenmesiyle mümkün olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, Filistin'deki eğitim sisteminin yeniden inşası ve çocukların eğitime sürdürülebilir erişimlerinin sağlanması için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- **Uluslararası Fonların Sürdürülebilir Hâle Getirilmesi:** Filistin'deki eğitim altyapısına yönelik uluslararası fonların artırılması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması gerekmektedir. Fonların dağıtımı, yalnızca fiziksel altyapının onarımını değil, aynı zamanda eğitimin psikososyal ve sürdürülebilirlik boyutlarını da kapsayacak şekilde daha kapsamlı bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu, mevcut fonların uzun vadeli eğitim reformları için etkili kullanılmasını sağlayacaktır.
- **Psikososyal Destek Programlarının Güçlendirilmesi:** Savaş sonrası travmaların, Filistinli çocukların eğitim süreçlerine olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla kapsamlı psikososyal destek programları geliştirilip okullarda uygulanması gerekmektedir. Bu programların, öğrencilerin akademik başarılarını ve okul ortamına uyumlarını iyileştirici etkileri olduğu göz önünde bulundurularak, programların kapsamı genişletilmelidir.
- **Yerel Eğitim Kapasitesinin Güçlendirilmesi:** Filistin'deki yerel eğitim kapasitesinin artırılması için öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik sürdürülebilir eğitim programlarına yatırım yapılmalıdır. Özellikle yerel öğretmenlerin eğitimlerinin iyileştirilmesi, eğitim sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamak ve öğretim kalitesini yükseltmek açısından kritik bir öneme sahiptir.
- **Uluslararası Hukuki Müdahaleler:** İsrail'in yerleşim politikaları ve askerî müdahalelerinin uluslararası hukuk normlarına uygunluğu, ilgili uluslararası organlar tarafından titizlikle izlenmelidir. Eğitim hakkı ihlallerine karşı daha güçlü hukuki yaptırımların uygulanması, eğitimin korunmasında etkili bir strateji olarak değerlendirilmelidir.
- **Gelecekteki Araştırmalar İçin Öneriler:** Filistin'de eğitim sistemi üzerine yapılan araştırmaların, fiziksel altyapının iyileştirilmesinin ötesinde, psikososyal destek mekanizmalarının uzun vadeli etkilerini incelemesi gerekmektedir. Bu kapsamda, savaş sonrası psikososyal desteğin çocukların eğitim süreçlerindeki etkileri daha ayrıntılı olarak araştırılmalıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışma tek yazarlı bir araştırma olarak yürütülmüş olup, araştırmanın tüm aşamaları yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada, çıkar çatışmasına yol açabilecek herhangi bir durum söz konusu değildir.

Kaynaklar

Abu-Lughod, L. (2016). *Veiled sentiments: Honor and poetry in a Bedouin society*. University of California Press.

Ahmed, H. (2017). *Approaches to providing psycho-social support for teachers and other school staff in protracted conflict situations (K4D Helpdesk Report)*. Institute of Development Studies. Retrieved from https://opendocs.ids.ac.uk/articles/report/Approaches_to_providing_psychosocial_support_for_teachers_and_other_school_staff_in_protracted_conflict_situations/26453977/1/files/48103834.pdf in 14.09.2024.

- Al Baraquoni, N., Qouta, S. R., Vänskä, M., Diab, S. Y., Punamäki, R. L. ve Manduca, P. (2020). It takes time to unravel the ecology of war in Gaza, Palestine: Long-term changes in maternal, newborn and toddlers' heavy metal loads, and infant and toddler developmental milestones in the aftermath of the 2014 military attacks. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(18), 6698. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186698>
- Alzaroo, S. ve Hunt, G. (2003). Education in the context of conflict and instability: The Palestinian case. *Social Policy & Administration*, 37(2), 165-180.
- Amnesty International. (2024). *Israel's deliberate and systematic destruction of Palestinian education in Gaza*. Retrieved from <https://www.amnesty.org/en/wpcontent/uploads/2024/04/POL1072002024ENGLISH.pdf> in 15.09.2024.
- B'Tselem. (2019, 16 Ocak). *Settlements*. B'Tselem. Retrieved from <https://www.btselem.org/settlements> in 20 Ağustos 2024.
- BM. (1948). *İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi*. <https://www.un.org/en/about-us/universaldeclaration-of-human-rights> adresinden 25.09.2024 tarihinde erişilmiştir.
- BM. (2024a, Ocak 24). *UN agencies: End to conflict is imperative for a return to learning in Palestine*. United Nations in Palestine. Retrieved from <https://palestine.un.org/en/258658-un-agencies-endconflict-imperative-return-learning-palestine> in 15.09.2024.
- BM. (2024b, Mart 18). *Gaza casualties info-graphic 18 March 2024-final*. United Nations Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People. Retrieved from https://www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2024/03/Gaza_casualties_infographic_18_March_2024-final.pdf in 16.09.2024.
- Boothby, N., Strang, A. ve Wessells, M. (2006). *A world turned upside down: Social ecological approaches to children in war zones*. Kumarian Press.
- Bosqui, T., Abdulrahim, S., Afifi, R. A., Ager, A., Betancourt, T. S., Carr, A., ... ve Puffer, E. (2024). Psychological and social suffering of another generation of Palestinian children living under occupation: An urgent call to advocate. *Health and Human Rights Journal*, 26(1), 147-150. <https://www.hhrjournal.org/wp-content/uploads/sites/2469/2024/06/bosqui.pdf>
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cano Diaz, S. (2017). *The road to resilience: Challenges, vulnerabilities and risks in the protection and empowerment of Palestinian refugee children* Yüksek Lisans Tezi. Uppsala Üniversitesi, International Humanitarian Action, NOHA. Uppsala.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8. baskı.). Routledge.
- Creswell, J. W. ve Poth, C. N. (2023). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (5. baskı). SAGE Publications.
- Diab, M., Veronese, G., Abu Jamei, Y., Hamam, R., Saleh, S., Zeyada, H., ve Kagee, A. (2023). Psychosocial concerns in a context of prolonged political oppression: Gaza mental health providers' perceptions. *Transcultural Psychiatry*, 60(3), 577-590. <https://doi.org/10.1177/13634615211062968>

- Donoghue, E. A. ve Aap Council on Early Childhood. (2017). Quality early education and child care from birth to kindergarten. *Pediatrics*, 140(2), e20171488. <https://doi.org/10.1542/peds.2017-1488>
- Finkelstein, N. G. (2018). *Gaza: An inquest into its martyrdom*. University of California Press.
- GCPEA. (2022, Mart). *Measuring the impact of attacks on education in Palestine*. Retrieved from https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/impact_attack_education_palestine_2022.pdf/ in 12.12.2024.
- Hazer, L. ve Gredebäck, G. (2023). The effects of war, displacement, and trauma on child development. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1-19. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02438-8>
- Human Rights Watch. (2024). *Gaza: Israeli attacks devastate lives of children with disabilities*. Human Rights Watch. Retrieved from <https://www.hrw.org/report/2024/09/30/they-destroyed-what-was-insideus/children-disabilities-amid-israels-attacks-gaza> in 14.09.2024.
- INEE. (2024). *An unprecedented education crisis in the West Bank: Impact of violence on Palestinian students*. Inter-Agency Network for Education in Emergencies. Retrieved from https://inee.org/sites/default/files/resources/oPt_WestBank_EducationCrisis_EducationCluster%5B2%5D.pdf in 28.09.2024.
- Jones, N. ve Pereznieto, P. (2014). *Effects of the Palestinian National Cash Transfer Programme on children and adolescents: A mixed methods analysis*. *calpnetwork.org*. Retrieved from <https://www.calpnetwork.org/wp-content/uploads/2020/01/effects-of-the-palestinian.pdf> in 23.09.2024.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4. baskı). Jossey-Bass.
- Morris, B. (2008). *1948: A history of the first Arab-Israeli war*. Yale University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1np9bm>
- OCHA. (2015). *Key figures on the 2014 hostilities*. Retrieved from <https://www.ochaopt.org/content/key-figures2014-hostilities> in 21.08.2024.
- OCHA. (2023). *Humanitarian needs overview: Occupied Palestinian territory*. OCHA. Retrieved from https://www.ochaopt.org/sites/default/files/HNO_2023.pdf in 10.09.2024.
- OCHA. (2024, Mayıs 8). *Hostilities in the Gaza Strip and Israel: Reported humanitarian impact*. OCHA. Retrieved from <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/hostilitiesgaza-strip-and-israel-reported-humanitarian-impact-8-may-2024-1500> in 23.09.2024.
- OHCHR. (1989). *Çocuk Hakları Sözleşmesi*. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> adresinden 10.09.2024 tarihinde erişilmiştir.
- OHCHR. (2024, Nisan). *UN experts deeply concerned over scholasticide in Gaza*. United Nations. Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/un-experts-deeply-concerned-overscholasticide-gaza> in 12.09.2024.
- Pappe, I. (2007). *The ethnic cleansing of Palestine* (2. baskı). Oneworld Publications.

- Qouta, S., El-Sarraj, E. ve Punamäki, R. L. (2001). Mental flexibility as resiliency factor among children exposed to political violence. *International Journal of Psychology*, 36(1), 1-7. <https://doi.org/10.1080/00207590042000010>
- ReliefWeb. (2024, Ocak 8). *Education under attack in the Gaza Strip, as of 8 January 2024*. Retrieved from <https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/education-under-attack-gaza-strip-8-january-2024> in 11.08.2024.
- Save the Children. (2022). *Gaza blockade: Mental health impact on Palestinian children*. Save the Children. Retrieved from https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/gaza_blockade_mental_health_palestinian_children_2022.pdf in 07.09.2024.
- Save the Children. (2024a). *Education under attack in Gaza: Nearly 90 school buildings damaged or destroyed*. Save the Children. Retrieved from <https://www.savethechildren.net/blog/education-under-attack-gaza-nearly-90-school-buildings-damaged-or-destroyed> in 06.09.2024.
- Save the Children. (2024b). *War in Gaza one-year impact report*. Save the Children. Retrieved from https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/War-in-Gaza_One-Year-Report_2024-9-October-high-res.pdf in 11.10.2024.
- Shlaim, A. (2014). *The iron wall: Israel and the Arab world* (2. baskı). W. W. Norton ve Company.
- Slone, M. ve Shoshani, A. (2021). Effects of war and armed conflict on adolescents' psychopathology and well-being: Measuring political life events among youth. *Terrorism and Political Violence*, 34(8), 1797-1809. <https://doi.org/10.1080/09546553.2020.1839427>.
- Spitka, T. (2023). Children as victims and activists in the Israeli/Palestinian conflict. *National and international civilian protection strategies in the Israeli-Palestinian conflict* içinde (ss. 107-136). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-20390-9_4
- Thabet, A. A. M. (2020). The impact of decades of political violence on Palestinian children in the Gaza Strip and the West Bank. C. S. Clauss-Ehlers, A. B. Sood ve M. D. Weist (Ed.), *Social justice for children and young people: International perspectives* içinde (pp. 388-401). Cambridge University Press.
- UCCLS-UNRWA. (2024). *Palestinian education under attack in Gaza: Restoration, recovery, rights and responsibilities in and through education*. Faculty of Education, University of Cambridge. Retrieved from https://www.educ.cam.ac.uk/centres/real/publications/Palestinian_education_under_attack_in_Gaza.pdf in 12.09.2024.
- UNESCO. (2014, Şubat). *Palestine 2020: A Learning Nation – Summary of Education Development Strategic Plan (EDSP) 2014-2019*. Retrieved from https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/palestine_education_development_strategic_plan_2014_2019_summary.pdf in 12.12.2024.
- UNESCO. (2024, Mayıs 17). *Gaza: More than 1,500 children reached by UNESCO's mental health and psychosocial support*. UNESCO. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/articles/gaza-more-1500-children-reached-unescos-mental-health-and-psychosocial-support> in 14.08.2024.

- UNICEF. (2018, Temmuz). *State of Palestine: Country Report on Out-of-School Children*. Retrieved from <https://www.unicef.org/mena/media/2566/file/SoP-OOSCIReport-July2018.pdf> in 12.12.2024.
- UNICEF. (2021). *Children in the State of Palestine*. UNICEF. Retrieved from <https://www.unicef.org/sop/media/1681/file/Children%20in%20the%20State%20of%20Palestine.pdf> in 24.09.2024.
- UNICEF. (2024a). *State of Palestine: Humanitarian situation report no. 30 (31 August 2024)*. Retrieved from <https://www.unicef.org/sop/media/4261/file/UNICEF%20State%20of%20Palestine%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.%2030%20-%2031%20August%202024.pdf> in 20.09.2024.
- UNICEF. (2024b, Eylül 9). *45,000 first graders unable to start new school year in Gaza Strip*. UNICEF. Retrieved from <https://www.unicef.org/press-releases/45000-first-graders-unable-start-new-school-year-gaza-strip-unicef> in 20.09.2024.
- UNICEF. (2023, Ekim). *UNICEF in the State of Palestine: Escalation humanitarian situation report no. 12*. UNICEF. Retrieved from <https://www.unicef.org/sop/media/3361/file/UNICEF%20in%20the%20State%20of%20Palestine%20Escalation%20Humanitarian%20Situation%20Report%20No.12.pdf> in 10.09.2024.
- UNRWA. (2014, Ocak). *Emergency Appeal: Occupied Palestinian Territory*. Retrieved from https://www.unrwa.org/sites/default/files/2014_01_emergency_appeal_opt_short_english.pdf in 12.12.2024.
- UNRWA. (2020). *Annual operational report 2019*. Retrieved from https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/aor_2019_eng.pdf in 19.08.2024.
- UNRWA. (2024a). *Education under attack: Photo essay*. Retrieved from https://www.unrwa.org/sites/default/files/photo_essay_education_under_attack.pdf in 16.09.2024.
- UNRWA. (2024b, Ağustos). *Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS) in Gaza: Analysis after 300 Days of War*. Retrieved from https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/22.8.24_-_mhps_300_day_report_final.pdf in 9.10.2024.
- Veronese, G., Diab, M., Cavazzoni, F., ve Scandurra, C. (2021). Human (in)security and psychological well-being in Palestinian children living amidst military violence: A qualitative participatory research using interactive maps. *Child: Care, Health and Development*, 48(1), 159-169. <https://doi.org/10.1111/cch.12917>
- Vostanis, P. (2003). Impact of trauma on Palestinian children's mental health: Lessons from the Gaza studies. *International Psychiatry: Bulletin of the Board of International Affairs of the Royal College of Psychiatrists*, 1(2), 5-6.
- World Bank. (2020). *Improving education in the Palestinian territories: The need for sustainable solutions*. World Bank. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication> in 10.10.2024.

World Health Organization. (2024). *Health and Hygiene Report for Children in Conflict Areas*. World Health Organization. Retrieved from https://www.emro.who.int/images/stories/palestine/WHO_Sitrep_11.pdf in 10.10.2024.

Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6. baskı). SAGE Publications.

Extended Abstract

Introduction

This study discusses, in detail, the systematic violations in the right to education of Palestinian children by Israel through its military interventions, settlement policy, and destruction of educational infrastructure. Education is not only a basic human right; it is also an important instrument for the development of individuals and societies. The continued Israeli-Palestinian conflict has devastated this right, especially that of children in Gaza and the West Bank. The main goal of this study is to understand how such violations are manifested through physical destruction of schools, barriers in access, and psychosocial effects on students. More specifically, this study attempts to answer how the actions of the Israeli military have targeted educational infrastructure, what obstacles prevent children from attending school, and how the psychological trauma from these events affects their engagement in education. These violations are not isolated but part of a broader pattern of systemic violations affecting generations of Palestinian children. This study, therefore, will add to the rapidly growing body of literature concerning the education that is affected by conflict, especially regarding Palestine, where such is perceived to be one of the tools for resistance and survival in the middle of unceasing occupation and violence.

Method

A qualitative approach is adapted, the research being based on international reports, review of literature, and secondary data analysis. A descriptive research design was thus selected in order to comprehensively explore the violation of Palestinian children's right to education under conditions of ongoing military occupation and violence. This approach helps in conducting rich analyses based on the data primarily derived from reports issued by international organizations, including UN, UNESCO, UNICEF, UNRWA, WHO, Human Rights Watch, and Amnesty International. Purposive data sampling focused on concentrated military actions and settlement expansions in the period of 2023-2024 with deep impacts on the educational landscape in Palestine. The population of the research will be secondary data from reports, academic articles, and policy documents on the Israeli-Palestinian conflict and the implications of this war on the educational sector. Thematic content analysis of data was done, noting the repeating themes on destruction of educational infrastructure, hindrances in accessing education, and psychosocial consequences for children. Regarding ethics of the research, there were no primary human subjects who were involved or needed for this study. All data used were publicly accessible, ethically sourced, and in compliance with ethical standards for secondary data research.

Findings

The results of this study draw particular attention to the wide destruction of the educational infrastructure of both Gaza and the West Bank, while underlining the systematic nature of such violations. In the course of military operations in Gaza in 2023-2024, more than 180 schools were destroyed completely, leaving over 625,000 students without the possibility of getting formal education. About 60% of the rest of the schools are partly destroyed or absolutely unusable, which seriously disrupts the continuity of educational activities. These findings are in tune with the work done by earlier studies and reports presented by international organizations regarding the major casualties of military conflict in Palestine, which has resulted in loss of education.

In addition to the physical destruction of educational infrastructure, students in Palestine do not have easy access to education due to military checkpoints and roadblocks, and threats to security on a constant basis. These barriers have translated into temporary school closures, severely disrupting education in the West Bank and Gaza. In the West Bank, 8-20% of schools were threatened with temporary closure due to the difficulties and dismantling that inscribed regular attendance and interrupted school continuity. More than 625,000 students in Gaza have been fully deprived of their right to formal education in the recent period a fact that testifies to the serious impact of infrastructure

damage and ongoing conflict on this system. These challenges are further compounded by the security environment, which sees more than 350,000 students face the threat of security every day while attending school.

These are further compounded by psychosocial effects. The study reported that 70 percent of Palestinian children in both Gaza and the West Bank require psychosocial support to cope with trauma due to living in a war zone. Symptoms of depression, anxiety, and social isolation are rampant and seriously impede the children's contacting their education. These findings align with other studies that outline the psychological impact of conflict on children in the long term. War-related trauma greatly hinders cognitive development, academic performance, and overall well-being; hence, there is a need for not only addressing physical but also psychological aspects of lost educational opportunities in these regions.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The results of this study indicate that the right to education for children in Palestine has been systematically violated by the demolitions of infrastructure and the trauma of living through an ongoing conflict. These findings support those published by Veronese et al. (2021), who stated that "Israeli military operations in Palestine have long-term effects on the educational and psychological health of children". In that vein, Al Baraouani et al. (2020) also state that trauma interferes with attendance in educational processes a finding which this research supports in showing that 70% of the children require psychosocial care. For every physical infrastructure destroyed, while being dramatic and devastating in its immediate impact, it has very serious long-term implications for the sustainability of education in Palestine. Losses of educational facilities result not just in disruption but also in reduced quality of education for remaining enrolled children. This finding falls in line with the work of Slone and Shoshani (2021), which underlined the issue of physical barriers, such as checkpoints and destroyed infrastructure, having a disproportionate impact on academic performance and eroding long-term socio-economic development.

Historically, during the British Mandate period, compulsory education in Palestine was introduced but remained limited to certain regions and social groups, lacking widespread accessibility (Alzaroo & Hunt, 2003). In contrast, the current Palestinian education system has made significant progress, extending compulsory education to 10 years (ages 6-15), governed by the Palestinian Ministry of Education (UNESCO, 2014; UNICEF, 2018). However, this progress has been severely undermined by the ongoing conflict. The Israeli military operations, particularly in Gaza and the West Bank, have resulted in the destruction of 80% of schools during recent escalations (UNICEF, 2024a). This systemic destruction, combined with psychological trauma and loss of life, makes it practically impossible to sustain compulsory education. Thus, while historical limitations stemmed from access inequalities, today's challenges arise from the systematic devastation of infrastructure and societal trauma, reversing the hard-earned advancements in Palestinian education.

In addition to the physical and psychosocial challenges, this study also highlights the inadequacy of international interventions. Despite efforts by organisations like the UN, UNESCO, UNICEF, UNRWA, WHO, and Save the Children to rebuild schools and provide psychological support, these efforts often fall short of creating lasting change. The continual cycle of destruction and reconstruction prevents the establishment of a stable educational environment. This finding aligns with literature critiquing international aid as overly focused on short-term solutions rather than addressing the root causes of educational disruption in conflict zones (Save the Children, 2024a; UNICEF, 2024a). In light of these findings, the following recommendations are proposed to rebuild the education system in Palestine and ensure sustainable access to education for children:

- *Sustaining International Funding*: It is essential to increase and ensure the sustainable use of international funds directed towards educational infrastructure in Palestine. These funds should be allocated not only for the reconstruction of physical infrastructure but also to

address the psychosocial and sustainability aspects of education. This will ensure that existing resources are utilised effectively for long-term educational reforms.

- *Strengthening Psychosocial Support Programmes:* To mitigate the negative impact of post-war trauma on Palestinian children's educational experiences, comprehensive psychosocial support programmes must be developed and implemented in schools. These programmes should be expanded, given their potential to enhance students' academic performance and facilitate their adaptation to the school environment.
- *Enhancing Local Educational Capacity:* Investing in the professional development of local teachers in Palestine is crucial for strengthening the capacity of the education system. Improving teacher training is vital for ensuring the sustainability of the education system and raising the quality of teaching.
- *International Legal Interventions:* Israel's settlement policies and military interventions must be closely monitored under international legal frameworks. Stronger legal measures should be applied to address violations of the right to education, which will be a critical strategy for safeguarding education in conflict zones.
- *Recommendations for Future Research:* Future research on the education system in Palestine should focus not only on the reconstruction of physical infrastructure but also on examining the long-term effects of psychosocial support mechanisms. In this context, more in-depth studies on how post-war psychosocial support affects children's educational processes are required.